

POSTANOWIENIE

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2023 r.

sprawy z wniosku J. C.

o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego Marcina Łochowskiego
wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie II CSKP 689/22

odrzuca wniosek.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z 29 grudnia 2022 r. pozwana J. C. domagała się stwierdzenia braku spełniania wymogów niezawisłości i bezstronności członków składu orzekającego wyznaczonego do rozpoznania skargi kasacyjnej w sprawie II CSKP 689/22, w tym SSN Marcina Łochowskiego. W treści wniosku wskazała, że został on powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa wyłonionej po uprzednim skróceniu w sposób niezgodny z Konstytucją RP kadencji legalnie istniejącej Rady.

Skarżąca podniosła, że z uwagi na obniżenie standardu bezstronności i niezależności sądu w świetle art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 47 Karty Praw Podstawowych, zachodzi niedopuszczalność uczestniczenia przez m.in. SSN Marcina Łochowskiego w składzie Sądu, który rozpoznawał będzie wniesioną skargę kasacyjną.

Zdaniem skarżącej, co do składu wyznaczonego do rozpoznania skargi kasacyjnej zachodzą uzasadnione podstawy do spekulacji na temat wpływu sił politycznych lub innych na jego funkcjonowanie. Dodatkowo skarżąca podniosła, że

wadliwość skrajnie upolitycznionej procedury wskazywania kandydatów na urząd sędziego, która dotyczy wszystkich sędziów zasiadających w składzie wyznaczonym do rozpoznania skargi kasacyjnej, ma charakter strukturalny, co powoduje, że Krajowa Rada Sądownictwa, która utraciła przymiot niezależności jako organ nie może prawidłowo wykonywać swoich konstytucyjnych funkcji. W przekonaniu pozwanej brak niezależności KRS skutkuje wadliwością procedury powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego sędziów z takim skutkiem, że ich udział w składzie sądu orzekającego jest nieuprawniony.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 29 § 2 u.SN w ramach działalności Sądu Najwyższego lub jego organów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, zgodnie zaś z art. 29 § 3 u.SN niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Na mocy postanowienia Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 14 lipca 2021 r. w sprawie C-204/21 R, Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, Rzeczpospolita Polska została zobowiązana – tytułem środków tymczasowych - natychmiast i do czasu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie C-204/21, m.in. do zawieszenia stosowania przepisów art. 29 §§ 2 i 3 u.SN w zakresie, w jakim uznają za niedopuszczalne, aby sądy krajowe badały spełnienie wymogów Unii Europejskiej dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych. Wniosek Rzeczypospolitej Polskiej o uchylenie postanowienia z dnia 14 lipca 2021 r., wskazujący, że po wydaniu tego postanowienia doszło do zmiany okoliczności wynikającej z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2021 r. (P 7/20, OTK-A 2021, poz. 49), został oddalony postanowieniem Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 6 października 2021 r., C-204/21 R (co do obowiązku pominięcia art. 29 § 2 i 3 u.SN; por. też

postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, OSNK 2021, nr 10, poz. 41).

Ustawą z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022, poz. 1259; dalej: „ustawa nowelizująca”), z dniem 15 lipca 2022 r. dodano do ustawy o Sądzie Najwyższym przepisy art. 29 §§ 4-25, regulujące instytucję tzw. testu niezawisłości i bezstronności.

Od strony procesowej, nowy instrument prawny określony w art. 29 § 5 u.SN, został tym samym ukształtowany jako środek, w ramach którego można formułować zarzuty braku niezawisłości i bezstronności sędziego z powołaniem się na okoliczności towarzyszące jego powołaniu oraz postępowania sędziego po powołaniu, jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego (realny) wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. W uzasadnieniu ustawy nowelizującej stwierdzono, że „celem tej instytucji jest zapewnienie uczestnikom postępowania sądowego (...) gwarancji procesowych, że nie występują jakiekolwiek wątpliwości odnośnie do bezstronności i niezawisłości sędziego orzekającego w sprawie”. Z brzmienia art. 29 § 5 u.SN wynika, że badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności, uwzględniające okoliczności towarzyszące jego powołaniu oraz jego postępowanie po powołaniu, jest dopuszczalne, jeżeli ewentualny deficyt niezawisłości i bezstronności może w okolicznościach danej sprawy doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Oznacza to w istocie, że przedmiotem badania jest dochowanie „wymogów” (standardu) niezawisłości i bezstronności w kontekście konkretnej sprawy w tym sensie, iż ewentualne deficyty niezawisłości i bezstronności mogą oddziaływać na wynik tej sprawy (zob. postanowienie SN z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22).

Art. 29 § 9 u.SN. stanowi, że wniosek inicjujący test niezawisłości i bezstronności sędziego powinien – pod rygorem jego odrzucenia bez wezwania do usunięcia braków formalnych (art. 29 § 10 u.SN) - czynić zadość wymaganiom

przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 5 (pkt 1) oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (pkt 2). Zważywszy bowiem, że w założeniu ustawodawcy ów wniosek ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, należy stwierdzić, iż nie wystarczy przytoczenie okoliczności towarzyszących powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w tym ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej) i jego postępowania po powołaniu (w szczególności czynności jurysdykcyjnych, prejurysdykcyjnych, oświadczeń i wypowiedzi w sferze publicznej czy innej działalności publicznej), które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, ale konieczne jest także wskazanie okoliczności świadczących o tym, że deficyt ten może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (zob. m.in. zarządzenia Sądu Najwyższego z dnia 16 sierpnia 2022 r., II KB 2/22 i V KB 1/22, niepubl., z 22 sierpnia 2022 r., III KB 2/22, III KB 3/22, V KB 3/22 i V KB 4/22, niepubl., z 24 sierpnia 2022 r., I ZB 1/22, niepubl., z 30 sierpnia 2022 r., I ZB 2/22 i I ZB 3/22, niepubl., z 2 września 2022 r., III KB 4/22, niepubl., z 15 września 2022 r., II KB 6/22, niepubl., z 22 września 2022 r., V KB 7/22, niepubl., z 6 października 2022 r., I KB 1/22 i III KB 8/22, niepubl., z 19 października 2022 r., I ZB 15/22, niepubl., z 20 października 2022 r., III KB 9/22, niepubl., z 26 października 2022 r., I KB 2/22, I KB 3/22 i V KB 11/22, niepubl. i z 4 listopada 2022 r., IV KB 3/22, IV KB 4/22 i V KB 12/22, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22).

Wniosek J. C. nie czyni zadość powyższymi wymaganiami. Co prawda, skarżąca odnosi się do okoliczności towarzyszących powołaniu Sędziego (powołanie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami Ustawy nowelizującej), jednakże bez próby wykazania, że w okolicznościach tej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy.

Przy tym wniosek skarżącej nie przedstawia żadnych okoliczności wskazujących na postępowanie Sędziego po powołaniu. Wywody przedstawione we wniosku sprowadzają się jedynie do ogólnych stwierdzeń, uniemożliwiających dokonanie jakiegokolwiek badania oceny dochowania standardu niezawisłości i bezstronności przez Sędziego. Powyższe nie spełnia więc wymagań jakie stawiane są przez ustawodawcę w przypadku instytucji „testu niezawisłości i bezstronności sędziego”.

W zakresie powiązania braku niezawisłości i bezstronności z konkretną sprawą, skarżąca poprzestała na oderwanym od charakteru przedmiotowej sprawy oraz osoby sędziego Marcina Łochowskiego, wywodzie co do „spekulacji na temat wpływu sił politycznych lub innych” na funkcjonowanie sądu. Przy czym skarżąca nie próbowała wykazać tegoż wpływu, np. poprzez przedstawienie konkretnych dowodów pozwalających na weryfikację jej twierdzeń. W tym stanie rzeczy skarżąca, poprzez zaniechanie przytoczenia dowodów na poparcie swoich twierdzeń, nie wypełniła dyspozycji art. 29 § 9 pkt 2 u.SN. W konsekwencji braku konstrukcyjne wniosku powodują konieczność jego odrzucenia na podstawie art. 29 § 10 zd. 1 u.SN.

Na podstawie art. 29 § 10 u.SN wniosek niespełniający wymagań, o których mowa w § 9, podlega odrzuceniu bez wezwania do usunięcia braków formalnych. Ustawodawca nie sprecyzował, jaki skład Sądu Najwyższego jest właściwy do zbadania jego dopuszczalności, w tym spełnienia wymagań formalnych i terminowości jego złożenia, a w konsekwencji ewentualnego odrzucenia.

Art. 29 § 15 u.SN zawiera określenie składu właściwego do „rozpoznania” wniosku, co wskazuje na rozstrzygnięcie o charakterze merytorycznym, do którego należy uwzględnienie wniosku albo jego oddalenie, które to rozstrzygnięcia mogą zapaść po dokonaniu kontroli formalnej wniosku. Z racji funkcjonalnych, wąskie rozumienie powołanego przepisu, znajduje jednak uzasadnienie. Przyjęcie odmiennego stanowiska, doprowadziłoby bowiem do daleko idących konsekwencji, a mianowicie konieczności orzekania o odrzuceniu wniosku, także w przypadku złożenia go po terminie, przez pięcioosobowy skład sędziowski oraz uprzedniego przeprowadzenia wysłuchania sędziego, objętego takim wnioskiem.

W świetle powyższego, nie do zaakceptowania jest pogląd, zgodnie z którym pojęcie rozpoznania zażalenia, o którym mowa w art. 397 § 1 k.p.c. obejmuje również orzeczenie co do jego dopuszczalności (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20 oraz uchwałę z 7 grudnia 2021 r., III CZP 87/20). W powołanych uchwałach, zastrzeżono jednak, że pojęcie „rozpoznawać” nie ma w przepisach prawa procesowego i ustrojowego w pełni utrwalonej treści, co wyłącza możliwość prostego odnoszenia jego znaczenia przyjętego na tle określonej regulacji do innych przepisów kodeksu, w związku z czym prawidłowe odczytanie jego sensu powinno być poprzedzone zawsze analizą kontekstu językowego, w jakim zostało użyte, i odwołaniem się do adekwatnych argumentów celowościowych.

Wobec ustalenia, że w ustawie o Sądzie Najwyższym brak jest regulacji co do składu właściwego do odrzucenia wniosku, do postępowania toczącego się na jego skutek dotyczącego sprawy cywilnej, należy zastosować odpowiednio przepisy o zażaleniu stosownie do art. 29 § 24 u.SN. Zgodnie z powyższym, na podstawie art. 29 § 10 u.SN w zw. z art. 367 § 3 zd. drugie w zw. z art. 397 § 3 w zw. z art. 29 § 24 u.SN, odrzucenie wniosku może nastąpić w składzie jednoosobowym, na posiedzeniu niejawnym. Na marginesie zauważyć należy, że zastosowania art. 397 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd rozpoznaje zażalenie na posiedzeniu niejawnym w składzie trzech sędziów, został wyłączony przez art. 29 § 15 u.SN (zob. postanowienia Sadu Najwyższego z 6 lutego 2023 r., III CB 5/23; z 15 listopada 2022 r., III CB 5/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

ał

